

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

LAUSUNTO
20.2.2015

Viite: Lausuntopyyntö 20.1.2015, Dnro YM001:00/2015

LAUSUNTO: EHDOTUS TALOUSJÄTEVESIEN KÄSITTELYSTÄ VIEMÄRIVERKOSTOJEN ULKOPUOLISILLA ALUEILLA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 10 §:N MUUTTAMISESTA

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry (SVYL) kiittää mahdollisuudesta lausua asetusehdotuksesta. SVYL:n jäsenyhdistykset yhteistyökumppaneineen ovat toteuttaneet lähes koko maan kattavaa haja-asutuksen neuvontatyötä yli 26 000 kiinteistöllä sekä lukuisissa yleisötilaisuuksissa. Vesiensuojeluyhdistykset ovat paikallisia asiantuntijoita vesiensuojelun ja jäteveden käsittelyn saralla ja Liiton jäsenyhdistyksissä on tehty myös lukuisia haja-asutuksen jätevesien koostumukseen, jätevesijärjestelmien toimivuuteen ja haja-asutuksen jätevesien vesistövaikutuksiin liittyviä tutkimuksia. Näin ollen SVYL:lle on kertynyt erittäin kattava käsitys tilanteesta kentällä.

SVYL esittää lausuntonaan, että lainsäädännön muuttamisen sijaan on tärkeää pysyä aiemmin valitulla linjalla haja-asutuksen jätevesien uudistamisen suhteen. SVYL esittääkin, että

- 1) ensisijaisesti asetuksen siirtymäajat pidetään kaikilta osin ennallaan
- 2) mikäli siirtymäaikoihin esitetään kuitenkin muutoksia, pidetään pilaantumiselle herkkien alueiden osalta siirtymäaika nykyisellään. Näillä alueilla on erityisen tarpeellista edistää järjestelmien uudistamistyötä sekä kohdentaa aktivointitoimenpiteet, kuten neuvontaresurssit, ensisijaisesti näille alueille. Alueiden määrittely tulee tehdä kuntien toimesta esim. ympäristönsuojelumääräyksin. Mikäli siirtymäaikaa jatketaan, on se kohdistettava sellaisille alueille, joissa ympäristön merkittävää pilaantumisriskiä ei ole.

Perusteluina lausuntoomme viittamme tiedotteeseemme 5.12.2014 (liite 1) ja esitämme lisäksi seuraavat perustelut ja evästykset mahdolliseen jatkovalmistelutyöhön:

Jäteveden käsittelyn sääntelyn tarve

Haja-asutuksen jätevesien asianmukaisella käsittelyllä vähennetään haitta-aineiden ja mikrobin pääsyä pihapiiriin, lähivesistöihin ja luontoon sekä estetään juomaveden pilaantuminen. Jätevesien haittavaikutusten merkittävyys vaihtelee eri puolilla Suomea, erilaisilla alueilla ja myös erilaisten kiinteistöjen välillä. Kaukana muusta asutuksesta ja vesistöistä sijaitsevalla vähäisessä käytössä olevalla kiinteistöllä vaikutukset muuhun kuin omaan kiinteistöön ja sen lähipiiriin ovat luonnollisesti vähäisiä. Suomessa on kuitenkin paljon asutusta, joka sijoittuu yhteiskunnan kannalta merkittäville alueille: tärkeille pohjavesialueille, vesistöjen rannoille tai muun asutuksen läheisyyteen. Näissä tapauksissa jäteveden aiheuttama riski ja haittavaikutukset ovat myös yhteiskunnallinen haaste, jonka hallinta vaatii yhteisiä pelisääntöjä. Jätevesien haittavaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa tulee arvioinnissa käytettyjen lähdetietojen olla avoimia. Perustelumuioston kappaleessa 4.2. todetaan: "Vajaan miljoonan viemäriverkon ulkopuolella asuvan henkilön talousvedet kuormittavat vesiä orgaanisen aineen ja fosforin osalta enemmän, kuin yli neljän miljoonan viemäriverkoston

piirissä olevan henkilön yhteensä”. Tämän perustelumuiustiossa olevan toteaman laskelmat (myös sen seuraavassa kappaleessa tyypin osalta) on syytä tuoda esiin, sillä niiden oikeellisuus on kyseenalainen. SVYL muistuttaa, että kokonaiskuormitusta huomattavasti merkittävämpää ovat haja-asutuksen paikalliset ja alueelliset vaikutukset.

Ympäristönsuojelulaisissa (527/2014) on säädetty yleisestä velvollisuudesta johtaa ja käsitellä jätevedet siten, että ympäristön pilaantumisen vaaraa ei synny. Vaatimuksia yksilöidään valtioneuvoston asetuksella 209/2011. Haja-asutuksen jätevesisääntely koskee laajasti yksityisiä henkilöitä, joiden tilanteet kiinteistöillä ovat kaikkea muuta kuin yhteneväisiä. Koska ohjeistusta eri toimijatahoille on varsinkin toimeenpanon alkuvuosina ollut erittäin rajallisesti, on ymmärrettävää, että sääntelyyn on kohdistunut myös kritiikkiä. Haja-asutuksen jätevesien käsittelyyn liittyvää lainsäädäntöä on tarkasteltu valtakunnallisesti jo kahdesti; viime kerralla vaatimuksia lievennettiin ja joustavuutta lisättiin. Kuten SVYL tiedotteessaan 5.12.2014 totesi, asukkaat ovat jo valmiita jätevesien käsittelyn uudistamiseen. Epävarmuus lainsäädännön pysyvyydestä on yksi tärkeimmistä hidasteista uudistuksen toteuttamisessa. Tältä Suomen mittakaavassa merkittävältä ja pitkäjänteiseltä uudistustyöltä puuttuvat ohjaavat voimat, jonka kautta mahdollisiin epäkohtiin voitaisiin puuttua. Tämä myös heijastuu mediassakin käydyssä keskustelussa.

Kuten asetusmuutosluonnoksen perustelumuiustiossa on todettu ja mm. Ruotsin vastaavasta prosessista on opittu, siirtymäajan merkitys uudistamistoimenpiteiden toteutumisessa on keskeinen. Ilman siirtymäaikaa vanhojen jätevesijärjestelmien uudistamiseen kuluisi jopa 40 vuotta. Tällainen viive toimenpiteiden toteutuksessa ei ole hyväksyttävä varsinkaan pilaantumiselle herkillä alueilla. Jätevesijärjestelmien uudistamiselle on jo annettu mittava, yli 12 vuoden siirtymäkausi. Siirtymäaikaa pidennettiin viimeksi vain neljä vuotta sitten lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Kuten perustelumuiustiossa todetaan ja mitä kentällä on usean toimijan osalta todettu, edellinen lakiuudistus käytännössä pysäytti haja-asutuksen jätevesijärjestelmien uudistamistyöt useaksi vuodeksi. Asukkaat joutuivat epätietoisuuden valtaan, minkä johdosta uudistamistoimia lykättiin entisestään. Vasta vuonna 2014 noin kolme vuotta siirtymäajan pidentämisen jälkeen, mittavan aktivointityön tuloksena (jätevesineuvonta) uudistamisessa oli nähtävillä pieniä elpymisen merkkejä. Uusi ehdotettu asetusuudistus toimisi varmastikin samalla tavoin ja hidastaisi uudistuksia merkittävästi sekä vaikeuttaisi kokonaistilannetta.

Pilaantumiselle herkät alueet kiireellisiä

Kuten tässä lausunnossa sekä asetusmuotosehdotuksen perustelumuiustiossa on todettu, jätevesien vaikutuksille herkkiä alueita ovat pohjavesialueet ja ranta-alueet. Lisäksi pilaantumiselle herkkinä alueina tulee pitää tiiviisti asuttuja alueita, joiden kiinteistöt ovat oman talousveden hankinnan sekä jäteveden käsittelyn varassa. Tiiviisti asutuilla alueilla jäteveden käsittely- ja purkupaikkoja sekä talousvesikaivojen muodostamia suoria yhteyksiä pohjaveteen on tiheästi. Tämä aiheuttaa riskin pohjaveden ja juomaveden pilaantumiselle sekä myös esteettisille- ja hajuhaitoille. Suomen ympäristökeskuksen arvioiden mukaan ranta- ja pohjavesialueille sijoittuisi koko Suomen mittakaavassa jopa joka kolmas haja-asutusalueen kiinteistö. Näiden alueiden jäteveden asianmukaiselle käsittelylle on kiireellisin tarve ja tehtävät toimet antavat suurimman ympäristönsuojelullisen hyödyn.

Kunnat ovat ottaneet kiireellisyyden huomioon antamalla pilaantumiselle herkille alueille paikallisten olosuhteiden perusteella ympäristönsuojelumääräyksiä sekä kohdentavat valvonta- ja ohjaustoimenpiteitä niille. Osa kunnista on myös asettanut asetusta lyhemmän siirtymäajan herkkien alueiden jätevesihuollon toteuttamiselle. Kuntien ympäristöviranomaiset ovatkin oman alueensa parhaita erityisasiantuntijoita ja tuntevat oman kuntansa pilaantumiselle herkät alueet ja niiden erityispiirteet.

Kiinteistökohtaista neuvontaa on monilla alueilla suunnattu erityisesti herkille alueille ja tätä kautta on saatu lisätietoa tilanteesta. Järjestelmien uudistamistyö näilläkin alueilla on vielä puolitiessään mm. valtakunnallisten linjausten epäjohton mukaisuudesta ja sen aiheuttamasta epävarmuudesta johtuen. Valtakunnallisella lainsäädännöllä ei tule pitkittää jäteveden käsittelyn parantamista pilaantumisen herkillä alueilla, vaan erityisesti näiden kiinteistöjen osalta siirtymäaika tulee pitää ennallaan.

SVYL katsoo, että haja-asutuksen jätevesien käsittelyä tulee edistää ennen kaikkea tehostetulla ja yhtenäisellä neuvonnalla, jota viime vuodet on toteutettu tuloksellisesti. Neuvonnan lisäksi jätevesien käsittelyä olisi ohjattava entistä painokkaammin määräyksillä erillisviemäröinnistä pesu- ja käymälävesien erottelemiseksi ja käymäläjätteiden hyödyntämiseksi. Haja-asutuksen jätevesiuudistuksen etenemistä tulee seurata asiantuntijoita ja kenttäkokemuksia kuullen. Mikäli lainsäädäntöä ollaan tarkistamassa muilta osin uudelleen, tarjoaa SVYL asiantuntemuksensa sekä kenttäkokemuksensa lainsäätäjän käyttöön.

Jukka Koski-Vähälä
toiminnanjohtaja, MMT
Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry
0500-848171
jukka.koski-vahala@vesiensuojelu.fi

Jaana Pönni
toiminnanjohtaja, MMM
Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry
050-5751738
jaana.ponni@vesiensuojelu.fi

Liite: Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n tiedote eduskuntaryhmien ja eduskuntapuolueiden puheenjohtajille 5.12.2014. Aukkaat ovat valmiita jätevesien käsittelyn uudistamiseen.

Eduskuntaryhmien ja
eduskuntapuolueiden puheenjohtajat

TIEDOTE
5.12.2014

ASUKKAAT OVAT VALMIITA JÄTEVESIEN KÄSITTELYN UUDISTAMISEEN

Keskustelu haja-asutuksen jätevesiasioiden ympärillä on jälleen virinnyt syksyn aikana. Eniten julki-suutta on saanut käsitys, jonka mukaan asukkaat kokisivat haja-asutusalueen jätevesivaatimukset kohtuuttomina, ja että uudistettuihin järjestelmiin oltaisiin tyytymättömiä. Kielteissävytteiset yksittäistapaukset ovat saaneet valtamediassa kohtuuttoman paljon huomiota. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n (jäljempänä SVYL) jäsenyhdistykset ovat tehneet eri puolilla Suomea työtä jätevesien puhdistamisen parantamiseksi jo vuosikymmeniä. Viime vuosina yhdistykset ovat toteuttaneet lähes koko maan kattavaa haja-asutuksen jätevesineuvontatyötä yhteistyökumppaneineen yli 26 000 kiinteistöllä sekä lisäksi lukuisissa yleisötilaisuuksissa. SVYL haluaa tämän tiedotteen myötä varmistaa, että päätöksentekijöillä on mahdollisimman todenmukainen käsitys kentän tilanteesta.

Kiinteistökäyntien perusteella asukkaiden asenteet eivät ole suinkaan niin synkät kuin tämänhetkistä keskustelusta voisi päätellä. Suurin osa asukkaista tiedostaa, että heidän jätevesijärjestelmänsä on vuosikymmeniä vanha, ja että sen toimintateho ei enää vastaa tämän päivän vaatimuksia. Vanhat rakenteet alkavat olla aikansa eläneet. Erityisesti oman talousvesikaivon varassa olevat ja vesistöjen läheisyydessä asuvat ymmärtävät jätevesijärjestelmän uusimistarpeen oikein hyvin. Omasta lähiympäristöstä huolehtiminen on asukkaille kunnia-asia. Kohtuuttomaksi jätevesisäädökset tuntevat yleensä hyvin iäkkäät asukkaat ja he, joiden kiinteistö on muutenkin huonokuntoinen tai vähällä käytöllä. Nämä asukkaat ovatkin olleet hyvin tyytyväisiä neuvojen kerrottua lainsäädäntöön sisällytetystä ikävapautuksesta ja lykkäyksenmahdollisuudesta.

Pitkäjänteisen neuvontatyön tulokset alkavat pikku hiljaa näkyä myös käytännön toimina. Vuosi 2014 on ollut käänteen tekevä vuosi niin jätevesineuvojien kuin kuntaviranomaisten kertoman mukaan: mm. toimenpidelupien määrä on pitkästä ajasta lähtenyt nousuun. Asiakaskohtaamiset käydään hyvässä hengessä ja asukkaiden kysymykset koskevat konkretiaa. Ennen kysyttiin pitääkö ostaa ja rakentaa uusi järjestelmä ja miksi, nykyään kysymykset koskevat lähinnä sitä, millä tavalla järjestelmää tulisi uudistaa. Asukkaat tuntuvat olevan tyytyväisiä, kun asia viimein on nytkäytännössä eteenpäin. He vaikuttavat siis olevan valmiita tähän muutokseen, jossa vanhasta, monestikin 1960-luvun tekniikasta siirrytään nykyaikaan. Kunnilla on myös valmius tulkita ja toteuttaa lainsäädäntöä joustavasti huomioiden kiinteistön ominaisuudet. Tätä kehitystä ei ole syytä uusilla säädösmuutoksilla sekoittaa eikä varsinkaan pysäyttää.

Syksyllä käyty mediakeskustelu mahdollisesta lainsäädännön muutoksesta pysäytti jätevesiasian etenemisen hetkessä. Tässä tilanteessa keskeistä on nopeasti palauttaa asukkaiden ja toimijoiden luottamus lainsäätäjään ja ohjauksen johdonmukaisuuteen. Haja-asutuksen jätevesipykälä on tarkasteltu valtakunnallisesti jo kahdesti; viime kerralla vaatimuksia lievennettiin ja joustavuutta lisättiin. Kentällä on halu ja valmius toimia lainsäädännön mukaan. Toivomme siis pysymistä yhdessä valitulla linjalla ja säästämään maaseudun asukkaita jatkuvalta epävarmuudelta. Muistutamme, että haja-asutuksen jätevesien käsittelyllä vähennetään haitta-aineiden pääsyä pihapiiriin, lähivesistöihin ja luontoon sekä estetään juomaveden pilaantuminen.

Kiinteistön jätevesien asianmukainen käsittely on tarpeen lakipykälistä riippumatta.

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry

Jukka Koski-Vähälä
Toiminnanjohtaja, MMT
jukka.koski-vahala@vesiensuojelu.fi
+358 500 848 171

Jaana Pönni
Toiminnanjohtaja, MMM
jaana.ponni@vesiensuojelu.fi
+358 19 323 865

Riksdagsgruppernas och
riksdagspartiernas ordförande

MEDDELANDE

5.12.2014

INVÅNARNA ÄR REDO FÖR FÖRNYELSE AV AVLOPPSVATTENBEHANDLINGEN

Diskussionen kring glesbygdens avloppsvatten har igen tagit fart under hösten. Mest publicitet har uppfattningen om att invånarna upplever kraven för glesbygdens avloppsvatten som oskäligen och att man skulle vara missnöjd över sitt förnyade system fått. Enskilda negativa fall har fått oskäligt mycket uppmärksamhet i medierna. Förbundet för vattenskyddsföreningarna i Finland rf:s (härefter SVYL) medlemsföreningar har redan i årtionden arbetat för att förbättra avloppsvattenbehandlingen runt om i Finland. Under de senaste åren har föreningarna tillsammans med sina samarbetspartners utfört så gott som landsomfattande avloppsrådgivning på glesbygden på över 26 000 fastigheter samt på otaliga offentliga tillställningar. SVYL vill genom det här meddelandet säkerställa, att beslutsfattarna har en så realistisk uppfattning om läget på fältet som möjligt.

På basen av fastighetsbesöken är invånarnas inställning inte alls så dystert som den nuvarande diskussionen får det att låta. Största delen av invånarna är medvetna om att deras system är flera årtionden gamla och att effektiviteten inte mera uppfyller dagens krav. De gamla konstruktionerna har så småningom kommit till slutet av sin livslängd. Framför allt de, vars egen dricksvattenbrunn är i fara och de som bor nära ett vattendrag förstår vikten av förnyandet av avloppssystemet mycket bra. Att ta hand om den egna närmiljön är för invånarna en hederssak. De som anser avloppslagstiftningen oskäligen är ofta äldre invånare och de, vars fastighet i övrigt är i dåligt skick eller i liten användning. De här invånarna har varit väldigt nöjda då rådgivarna har berättat om åldersundantaget och möjligheten till tidsbundet undantag som lagstiftningen möjliggör.

Resultat av det långsiktiga rådgivningsarbetet börjar så småningom synas även i praktiken. År 2014 har varit en vändpunkt både enligt vad rådgivarna och kommunmyndigheterna har berättat: bl.a. åtgärdstillståndens antal har för första gången på länge börjat öka. Mötet med kunderna görs i god anda och invånarnas frågor är konkreta. Förut frågades om det är nödvändigt att köpa och bygga ett nytt system och varför, nuförtiden handlar frågorna mest om på vilket sätt systemet skall förnyas. Invånarna verkar vara nöjda då saken äntligen går framåt. De verkar således vara redo för den här förändringen, var en gammal, ofta från 1960-talet gammal teknik byts ut till nutida teknik. Kommunerna har även beredskap att tolka och förverkliga lagstiftningen på ett flexibelt sätt med hänsyn till fastighetens egenskaper. Det finns inte skäl till att komplicera och speciellt inte stoppa den här utvecklingen genom nya ändringar i bestämmelserna.

Höstens diskussion om en eventuell lagändring stannade genast upp avloppsfrågan. I denna situation är det väsentligt att snabbt återfå invånarnas och aktörernas förtroende för lagstiftaren och att de styrande är konsekventa. Paragraferna gällande glesbygdens vatten är redan två gånger granskade på en nationell nivå; senast gjordes kraven mer skäligen och flexibiliteten utökades. På fältet finns viljan och färdigheten att handla utgående från lagstiftningen. Vi önskar således att den gemensamt valda linjen bibehålls och att invånarna på glesbygden besparas från den fortsatta osäkerheten. Vi påminner om att behandlingen av glesbygdens avloppsvatten minskar på de skadliga ämnen som hamnar på gårdsområdet, i närvattendragen och i naturen samt förhindrar nedsmutsning av dricksvattnet.

Behandlingen av fastighetens avloppsvatten är nödvändig oberoende av lagparagrafer.

Förbundet för Vattenskyddsföreningarna i Finland rf.

Jukka Koski-Vähälä
Verksamhetsledare, AFD
jukka.koski-vahala@vesiensuojelu.fi
+358 500 848 171

Jaana Pönni
Verksamhetsledare, AFM
jaana.ponni@vesiensuojelu.fi
+358 19 323 865